

‘De lokale politiek is te onvolwassen voor de transitie’

Drie jaar na de transitie verloopt de inkoop van jeugdhulp en de samenwerking met gemeenten nog verre van soepel. Jeugdzorgaanbieders pikken de lage tarieven niet langer en weigeren zich in te schrijven voor aanbestedingen. Jurist Tim Robbe: ‘Haal alles weg bij gemeenten waar ze een rommeltje van kunnen maken.’

DOOR MEREL VAN DORP BEELD VINCENT VAN DEN HOOGEN

Waar komt jouw interesse in de transitie vandaan ?

‘Eerder was ik als jurist betrokken bij het invoeren van de Wmo in 2007. Mensen uit verschillende organisaties wilden en moesten samenwerken, maar tegelijkertijd ging het over machtsrelaties en geld dat moest worden verdeeld. Ik zag dat je mensen tekort doet als je puur vanuit juridisch oogpunt en regels denkt. Dat een juridisch juist advies nog geen goed advies is, constateerde ik opnieuw tijdens de transitie van de jeugdzorg in 2015. Persoonlijk raakte ik ook betrokken bij jeugdhulp, toen in 2010 bij onze zoon klassiek autisme werd vastgesteld. Die ervaring maakt me nog gedreven. Dikwijls denk ik: hoe zou ik als vader deze regelgeving ervaren?’

Aanbesteden kunnen we beter overboord gooien, is jouw overtuiging.

‘Bij aanbesteden bepalen gemeenten vooraf van welke zorgaanbieder je als burger hulp krijgt. Maar de overheid kan niet voorspellen wie welke zorg nodig heeft en dus ook niet welke zorgaanbieder daarbij past. Toch tuigen

sommige gemeenten aanbestedingsprocedures op – met zogenaamde inspraak van aanbieders op wat er in de contracten komt te staan, maar in de praktijk heeft de gemeente al voor ogen wat het mag kosten. Deze gemeenten ontwikkelen een standaardproduct voor hun inwoners, mooi verpakt in “zorgprofielen” of “resultaatgerichte hulp”. Van maatwerk is dan echter geen sprake meer. Bovendien worden aanbieders die maatwerk hadden kunnen leveren weggeconcurrerd. Zo vernietig je een deel van het zorglandschap.’

Zie jij dat terug als toezichthouder van een zorg- en welzijnsorganisatie?

‘Aanbieders hebben te maken met een vage opdrachtgever die niet altijd duidelijk voor ogen heeft wat hij wil en die hen afrekenet op incidenten. Lukt het niet met een cliënt, dan is het resultaat immers niet behaald. De gemeente is

bovendien onbetrouwbaar, want na vier jaar investeren veegt een nieuwe raad zo een project van tafel waar een aanbieder zoveel tijd in heeft gestoken. Terwijl het in gemeenteraden zou moeten gaan over welke zorg en hulp belangrijk en nodig is. In werkelijkheid constateer ik enerzijds een te hoog abstractieniveau bij gemeenteraden.

Ze hebben het over “de be-doeling”, “de vitale gemeenschap” en “doen wat nodig is”. Óf ze zoomen juist helemaal in op familie X en willen zelf ingrijpen als ze vinden dat de zorgaanbieder het niet goed doet. De lokale politiek is nog niet volwassen genoeg voor de transitie.’

‘Vaak denk ik: hoe zou ik als vader deze regelgeving ervaren?’

Er is toch wel wat verbeterd? Aan efficiëntie, effectiviteit?

‘Nauwelijks. Er is vooral bezuinigd. Jammer, want met wat historisch besef had het anders kunnen gaan. Bij de invoering van de Wmo discussieerde men

TIM ROBBE

Tim Robbe (41) studeerde rechten en bestuurskunde en is partner bij Victor Advocaten. Hij is advocaat, adviseur, auteur van boeken als *Puzzelen in het sociaal domein* en *Model inkoopbeleid voor de (semi)overheid*, docent en toezichthouder van welzijnsinstelling MOvector en inkooporganisatie voor zorgboeren SZZ. Robbe is getrouwd en heeft kinderen van drie, zeven en tien jaar.

ook over Europees aanbesteden, waren aanbieders volgens gemeenten óf te arrogant om zich in te schrijven voor een aanbesteding, óf te duur, óf er kwam een nieuwe aanbieder met een sexy foldertekst die de aanbesteding won. Zo is de Wmo de eerste jaren kapot-aanbe-
steed. En wat zie ik bij de transitie van jeugdzorg? Gemeenten zijn op weg precies dezelfde fouten te maken!’

Kijk naar de medische verwijsroute, die voor financiële druk zorgt.

Iemand komt met een verwijsbrief van de huisarts in de hand bij een ggz-instelling. Deze instelling stelt vast welke zorg nodig is, en zet voor de zekerheid in op zwaardere zorg, anders komen ze financieel niet uit.

Op dat moment ben je als gemeente te laat om de toename van zorg tegen te gaan. Wat mogelijk is, had de gemeente al vast moeten leggen in de verordening. Zij moet vaststellen wat zórg mag kosten, niet wat een jeugdzorgaanbieder mag kosten. Ze moeten eerst duidelijk zijn over wat ze over hebben voor hulp en zorg. En laten ze niet vergeten dat zorg verbeteren geld kost.’

“Denken vanuit regels doet mensen tekort”

Waarbij is jeugdzorg wel gebaat?

‘Controleer als gemeente – met specialisten! – of diagnoses van aanbieders kloppen.

Want vertrouwen tussen gemeenten en zorgaanbieders groeit wanneer uit controles blijkt dat de aanbieders het bij het rechte eind hebben. Rijzen de kosten alsnog de pan uit? Dan weet je dat het niet ligt aan overdiagnosticeren door aanbieders en kun je kijken waaraan het wel ligt. In de Jeugdwet staat niet: gemeenten moeten

aanbesteden. Wel moeten gemeenten zorgen voor kwalitatief goede voorzieningen. Wat mij betreft haal je alles weg bij gemeenten waar ze een rommeltje van kunnen maken, zoals financiering, administratie, toegang. Maak van gemeenten een beleidsmatig uitvoeringskantoor van de Rijksoverheid. Dan vallen jeugdzorgregio's ook niet meer uit elkaar.’

De gemeente als uitvoerder – die uitspraak nemen ze je niet in dank af...

‘Het leidt weleens tot boze reacties als ik dat zeg.’

Gemeenten zijn toch niet toegerust om te kunnen indiceren?

'Er is niks mis met de gemeente als indicatiesteller, mits ze daarvoor specialisten in dienst neemt. Anders krijg je situaties zoals wij die thuis meemaken. Dat een 23-jarige, net afgestudeerde maatschappelijk werker moet beoordelen of onze zoon van tien autisme heeft en zo ja, in welke vorm. Zo'n diagnose moet je overlaten aan een autismedeskundige.'

De transitie is eigenlijk overbodig geweest?

'Ik ben geen decentralisatie-believer. Om jeugdzorg dichterbij de burger te brengen, is geen gemeente nodig. Zorg moet je niet decentraliseren, maar deconcentreren, zodat het aanbod zo groot mogelijk is. Alleen dan kun je maatwerk leveren. Dat had gedonder bespaard in 380 gemeenten met allemaal een andere bekostiging, inkoopvormen en raden met elk hun eigen visie. We zijn momenteel drukker met *damage control* dan met het scheppen van een nieuwe wereld.'

Hoe moet het dan wel?

'Ik adviseer gemeenten om met alle aanbieders te praten over een contract, niet over aanbesteden. De aanbieders kunnen de gemeente overtuigen wat er aan geld of diensten af of bij moet in een contract. Vervolgens mag elke aanbieder, groot of klein, hulp en zorg bieden. Daarmee zorg je dat ondernemers zelf verantwoordelijkheid nemen voor effectieve hulp, dat kleine praktijken blijven bestaan en de kans krijgen om te innoveren om ertoe te blijven doen.'

Wat hoop je voor de toekomst?

'Dat raadsleden en colleges de regie echt bij inwoners leggen. Een aanbesteding aan drie grote aanbieders gunnen, past daar niet bij. Gemeenten moeten kijken naar wie die inwoners zijn, in al hun diversiteit. Welke financiële en juridische randvoorwaarden zijn nodig voor goede hulp? Dan krijg je ook rechtvaardige hulp én geef je als gemeente antwoord op de belangrijkste vraag: hoe stel je met beleid mensen in staat om een waardevol leven te leiden?' ●

